

MEREU NEROSTITA
ISTORIE
A LUPTELOR
ROMÂNILOR
DIN
ANTICHITATE
PÂNĂ ÎN
ZILELE NOASTRE

Cuprins

Partea I

De ce o „mereu nerostită istorie a luptelor românilor”? 11

DIN ANTICHITATE

PÂNĂ LA ÎNTEMEIEREA STATELOR FEUDALE

Luptele geto-dacilor cu eroii Antichității	19
Campaniile lui Burebista și războaiele lui Traian cu Decebal	25
Incertitudinile întunecatului mileniu	39
Descălecări, întemeieri, suveranități	49

MARII VOIEVOZI ȘI LUPTELE LOR

Ierarhiile politice, militare și sociale ale Evului Mediu	58
Primii mari voievozi: Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun	68
Violența răscoalelor transilvane și atrocitățile represaliilor (Bobâlna, Gheorghe Doja, Horea, Cloșca și Crișan)	75
Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș: un cruciat târziu și un erou damnat	83
Războaiele lui Ștefan cel Mare: victorii și înfrângeri	93
Erupții antiotomane și lupte pentru putere (Radu de la Afumați, Petru Rareș, Ioan-Vodă cel Cumplit)	103
Mihai Viteazul între realitatea istorică și mitul necesar	109
Orgolii princiare, voievozi luminați și rivali înverșunați (principii calvini, Vasile Lupu vs Matei Basarab și Dimitrie Cantemir vs Constantin Brâncoveanu)	117
Secolul fanariot, războaie străine și români în armate străine	127

DE LA ADUNAREA NORODULUI LA ARMATA ROMÂNĂ MODERNĂ

Respect pentru oameni și cărți

Tudor Vladimirescu și zorii modernității românești	140
Strădaniile pașoptiștilor moldoveni, munteni și ardeleni	148
Cum s-a făcut Unirea Principatelor de la 1859	156
Alexandru Ioan Cuza și bazele Armatei Române moderne	165
Războiul de independență din 1877-1878 și prețul său	174
Onorabila luptă națională a ardelenilor	184
Armata și țărani în 1888 și 1907. Adevăr și minciună	193

ÎNFRÂNGERI ȘI VICTORII

ÎN RĂZBOAIELE MONDIALE ALE SECOLULUI XX

Propaganda românească în cele două războaie mondiale	203
Nefasta victorie din 1913	216
Românii în Primul Război Mondial: Vorbe, Înfrângeri și Victorii	227
Vorbele: 1914-1916	231
Înfrângerile: 1916	239
Victoriile: 1917-1918	251
Marea Unire și Campania din Ungaria	262
Frământări interbelice	274
Lupta românilor cu ei înșiși	293
Războiul nostru sfânt	311
Sfășierile interne: 1940-1941	312
Costul victoriilor: 1941-1942	321
Amarul dezastrului: 1943-1944	331
Războiul nostru antihitlerist	342
Controversa 23 august 1944	344
Eliberarea Ardealului	350
Luptele din Ungaria, Cehoslovacia și Austria	356
Pacea marilor puteri și luptele pentru comunizarea României	360

Riscurile unui discurs despre istoria recentă 367

LUPTELE PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ÎMPOTRIVA POPORULUI ROMÂN

Rezistența anticomunistă	373
Rezistența din munți	373
Revolte și proteste	384
Disidența. Rezistența prin cultură	394
Securitatea, principala armă de luptă a partidului comunist împotriva românilor (1948-1989)	410
Armata a poporului, dar în slujba iubiților conducători	426
Cotropirea politică a armatei	426
Războiul întregului popor pentru apărarea partidului și a secretarului său general	436
Trădători pentru unii, eroi pentru alții	445
De-a șoarecele și pisica cu Marele Urss	454
Cameleonicele manevre ale lui Ghiță Dej	455
Spaima și megalomania ceaușistă	466

7 EPISOADE POSTDECEMBRISTE ALE LUPTEI PENTRU LIBERTATE

Episodul 1: Revoluția care încă se joacă	484
Episodul 2: Mineriadele sau urâtele bătăi ale românilor cu românii	509
Episodul 3: Bătălia pentru NATO	532
Episodul 4: Luptele pentru pace, departe de țară	547
Misiunea UNIKOM, Irak-Kuweit (1991-2003)	551
Participarea militarilor români la diferite misiuni de observare ale ONU:	552
Misiunea OSCE de observare în Republica Moldova (1992-1993)	553
Misiunea UNOSOM II, Somalia (6 iulie 1993 – 26 octombrie 1994)	554
Misiunile UNAVEM III și MONUA din Angola (1995-1999)	555

Misiunile IFOR și SFOR din Bosnia-Herțegovina (martie 1996 – decembrie 2004)	556
ReOperația <i>Alba</i> , Albania (mai 1997 – iulie 1997)	559
Misiunea KFOR din Kosovo, începând din aprilie 2000	562
Misiunea ISAF și <i>Enduring Freedom</i> din Afganistan, din februarie 2002	564
Operația <i>Iraqi Freedom</i> , Irak (iulie 2003 – iulie 2009)	568
Misiunea <i>Active Endeavour</i> , Marea Mediterană (2005-2007)	571
Episodul 5: Zbuciumul românilor moldoveni de peste Prut	573
Episodul 6: Războiul mediatic la români	588
Războiul mediatic este benefic pentru români	588
Ziarul ca un câmp de luptă	592
„Ați mințit poporul cu televizorul!”	605
Site-urile <i>fake news</i> sau praștia săracului frustrat	615
Episodul 7: Multiseculara, eterna, fascinanta luptă anticorupție	617
Foarte scurtă istorie a corupției la români	617
Orbecăind prin adâncurile corupției postdecembriste	623
Plagiatul ca sport național și corupția care ucide	636
În concluzie: suntem excepțiile care confirmă regula	644
ANEXĂ	
Istorie și propagandă în filmul românesc	648
BIBLIOGRAFIE	679
INDICE DE NUME	697

De ce o „mereu nerostită istorie a luptelor românilor”?

Cine vrea să afle adevărul să se întoarcă spre trecut.

MIHAI EMINESCU

Au fost publicate numeroase și valoroase sinteze de istorie a românilor. Unele sunt considerate clasice, fiind semnate de academicieni sau de renumiți istorici, altele de autori mai puțin titrați, unii români, alții străini. Sunt disponibile, lună de lună, reviste de istorie cu o bună distribuție națională și accesibilitate pentru publicul larg. Cu toate acestea, cred că puțini dintre românii zilelor noastre cunosc istoria neamului lor. Și mai puțini sunt cei care au citit în ultimele decenii o lucrare de istorie a românilor. Cei mai mulți sunt convinși că știu suficient despre trecutul strămoșilor, doar repetând obsesiv cele câteva clișee gratifiante induse de manualele de istorie comunistă (unicele de care au avut parte în școala generală sau liceu) sau amintindu-și secvențe din filmele istorice, croite tot pe calapod ceaușist, ale lui Sergiu Nicolaescu sau Mircea Drăgan. Toate acestea au mistificat grosolan istoria românilor în scop ideologic. Chiar și istoriografia românească de dinainte de cel de-al Doilea Război Mondial a fost benevol tributară unor imperative politice ale momentului, legate fie de cucerirea independenței sau unității naționale, fie de presiunea naționalistă ce se făcea simțită în interiorul și exteriorul țării.

Începând de la Școala Ardeleană, istoricii români au simțit că datoria lor patriotică era de a pune accentul doar pe acele elemente din trecutul românilor care serveau intereselor și obiectivelor politice majore ale statului. Triumfalismele și exaltările istorice, simultan cu

estomparea până la eludare sau justificarea tendențios binevoitoare a personajelor, acțiunilor sau deznodămintelor mai puțin faste sau chiar negative din trecutul românilor, s-au coagulat în atitudini considerate firești în epoca respectivă. Florin Constantiniu, cu a sa *Istorie sinceră a poporului român*, și Lucian Boia, cu a sa *Istorie și mit în conștiința românească* (ambele volume apărute în 1997), au meritul de a fi deschis calea unei noi perspective, lucide și dezinhitate, critice și fără prejudecăți sau obligații morale asupra istoriei naționale, cuprinzând și cele bune, și cele rele. Îndeosebi odată cu anii 2000-2010, în librăriile românești au început să apară ample și serioase monografii sau sinteze de istorie românească (unele aparținând chiar și unor solizi autori străini), care au cuprins acele date, fapte și aspecte ce nu au putut fi publicate până atunci, nici pe vremea lui Ceaușescu și nici a regilor. În acest context, subscriu fără rezerve la următoarea aserțiune a regretatului istoric academician Florin Constantiniu, care a stat la baza redactării majorității paginilor acestei cărți: „Există la noi părerea veche, încă din secolul trecut, consolidată în anii comunismului național și persistentă și astăzi că nimic din ceea ce nu este convenabil imaginii exaltat-pozitive a neamului românesc și a trecutului său nu trebuie lăsat să pătrundă în manuale și școală. Ocultarea, cenzurarea, exagerarea au făcut ca prezentarea standard a istoriei noastre să fie o succesiune de victorii și acte de eroism săvârșite de viteji și de înțelepți fără cusur. Participarea României la Primul Război Mondial – pentru a da doar un exemplu – înseamnă Mărăști, Mărășești, Oituz, dar nu și Turtucaia! Pentru înfrângeri există întotdeauna „alibiuri perfecte”: superioritatea dușmanului sau complotul forțelor ostile nouă. Răspunderile interne, carențele, calculele meschine ale politicianilor, lașitățile lor, acestea nu sunt niciodată dezvăluite și analizate. Cine îndrăznește să o facă este privit și denunțat public drept un adversar și denigrator al nației!”. Cât de dureros de actuale rămân aceste gânduri.

Așa cum se poate observa din bibliografie, această carte nu a fost scrisă pe baza unor studii de arhivă sau cercetări exhaustive, ci prin lectură critică și comparativă a mai multor studii, sinteze, monografii

și articole de istorie a românilor, îndeobște dintre cele mai recente. De aceea această carte se numește „mereu nerostita istorie”, pentru că ea conține adevăruri deja știute și publicate de mulți istorici, dar rămase într-o echivocă penumbră, nefiind nerostite clar și limpede, fără echivoc, fiind adesea acoperite de triumfalisme convenabile. Cred cu tărie că simpla juxtapunere selectivă doar a faptelor, datelor personajelor de bine, eroice, pozitive din istoria noastră nu poate fi convingătoare, credibilă fără a fi pusă în balanță cu cele negative, jenante, uneori mult mai numeroase și mai grave, și care de obicei rămân ocultate, nerostite, cum spuneam înainte. Nu am menționat în text sursele bibliografice, pentru a facilita lectura și pentru a nu-i pune într-o antiteză nedorită pe atâția istorici români, care se contrazic, se suprapun, se înlocuiesc sau alunecă unul pe lângă altul, cu mai mult sau mai puțin aplomb. Lor, istoricilor români – de azi, de ieri sau de alaltăieri a căror listă este lungă – pe care i-am citit cât am putut de mult și de serios (uneori, cu creionul în mână), le mulțumesc pentru cât de mult am învățat de la ei și pentru câte povești frumoase, palpitate și adevărate mi-au oferit prin truda lor. Datorită lor, pot înțelege mai bine cine și de ce sunt așa cum sunt.

Nu mă pot opri în a menționa cu bucurie numele unor prieteni sinceri, care, citindu-mi critic anumite capitole asupra cărora aveau competențe speciale (nefiind toți istorici, dar fiecare contribuind pertinent privitor la capitolele unde aveau o competență sau o experiență personală solidă), m-au corectat și completat cu aplomb și căldură sau mi-au oferit lucrările lor plastice sau fotografice spre ilustrarea cuvintelor mele: Vlad Ardeleanu, Ion Barbu, Cornel Con-

Secvență din manifestațiile #rezist din Piața Victoriei din București, februarie 2017. (foto: Călin Hentea)

Libris
Respect pentru oamenii și cărți

stantin Ilie, Daniel Nicolescu, Iordache Olaru, Horia C. Matei, Eugen Mihai, Petrică Mihalache, Marian Mihăilescu, Marilena Murariu, Cătălin Ovreiu, Alexandru Purcăruș, Adrian Popescu, Valentin Voicilă. Un cuvânt special de mulțumire se cuvine referentului științific al acestei lucrări, Florin Șperlea, care, aiudoma mentorului său Florin Constantiniu, laudă mereu cu glas tare, dar critică doar în șoaptă. Tuturor acestor prieteni le mulțumesc sincer, din toată inima.

Pe cât mi-a stat în putință, m-am străduiut să ocolesc cele trei păcate ale istoricului, așa cum au fost ele sintetizate de Jean Sévillia astfel: „anacronismul, adică trecutul judecat după criteriile morale, mentale și culturale de astăzi; maniheismul, adică istoria concepută ca lupta dintre bine și rău definite potrivit normelor dominante în momentul de față; spiritul reduționist, adică complexitatea trecutului fiind ștearsă în folosul câtorva factori explicativi, care (...) falsifică interpretarea realității”. Nu sunt sigur că am reușit de fiecare dată.

Dennis Showalter, fost președinte al Asociației Americane de Istorie Militară, prefațatorul volumului *Brief Romanian Military History* (apărut în 2007 la Editura Scarecrow Press din Maryland, SUA, editor Martin Gordon) și care reprezenta varianta americană a cărții *Armata și luptele românilor* (apărută în 2004 la Editura Nemira), a sesizat corect că în acele pagini eu prezentam istoria militară a românilor așa cum le-ar plăcea acestora să fie cunoscută de străini. Într-adevăr, răsfoindu-mi cartea scrisă atunci, nu pot să nu recunosc un ton adesea prea entuziast, precum și o prezentare mult prea corectă politic, epurată de subiectele incomode și teme delicate din istoria românilor. Tocmai aceste lucruri am încercat să le ocolesc. De data aceasta, nu am mai resimțit vreo obligație morală de a scrie doar de bine despre români și armata lor sau despre politicienii care i-au condus și ieri, și alaltăieri. Totodată, mi-am permis să scriu exact ceea ce gândesc și simt în secvențele controversate ale istoriei noastre, inclusiv cele mai recente, asumându-mi faptul că aceste opinii și evaluări ar putea să nu fie nici impecabile politic și nici total nepartizane.

A nu se înțelege că această carte caută să denigreze (un verb intens utilizat de cei ce se consideră unicii și adevărații patrioți și

Libris
Respect pentru oameni și cărți

moralști ai neamului) glorioasele tradiții de luptă pentru libertate și neatarnare ale poporului român, să găsească nod în papură marilor personaje ale istoriei naționale, să descurajeze sentimentele sincer patriotice sau de legitimă mândrie ale românilor pentru trecutul lor. Dimpotrivă. Recunoașterea controverselor istorice – privind personaje și evenimente ce păreau imuabile pe soclul unde fuseseră ridicate din considerente politice specifice unei epoci anume – cred că va stimula un patriotism autentic și responsabil, bazat pe o mândrie și o încredere națională profunde, mult mai solide decât cele de paradă. Totodată, poziționarea momentelor de istorie națională în contextul politic european și mondial sper să contribuie la eradicarea exceselor xenofobe și naționaliste deopotrivă primitive și păguboase, spre asumarea, în scop curativ, a unor limite firești ale nației și spre mai corecta autopoziționare a românilor în marea poveste a lumii.

Istoria a demonstrat cât de scump a fost plătită, cu sudoare și sânge, de către întregul popor român și nu doar de soldații săi, supraevaluarea armatei, menajarea clasei politice de critici prea vehemente, acoperirea petelor negre și rușinoase sub eterna justificare a securității și interesului național și nu în ultimul rând tămâierea orgolioșilor comandanți și lideri cu laude patriotarde și onoruri, în mare parte nemeritate. Fie și în momentul aniversar al Centenarului României, este cazul să privim cu luciditate și curaj spre trecutul nostru, pentru a nu mai repeta tot ceea ce ne-a durut atât de tare și am plătit atât de scump.

București, mai 2018